

V sredo in saboto

izhaja in velja:

za celo leto . . .	5 for. — kr.
za pol leta . . .	2 " 70 "
za četrt leta . . .	1 " 40 "

Po pošti:

za celo leto . . .	6 for. 30 kr.
za pol leta . . .	3 " 20 "
za četrt leta . . .	1 " 70 "

SLOVENEK

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznanila

Za navadno dvestopno vertot se plačuje: 5 kr. ktera se enkrat, 8 kr. ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; več, pismenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 34.

V Celovcu v sredo 10. maja 1865.

Tečaj I.

Naša sedajnost in bodočnost.

(Konec.)

X. Kakor glavni vzrok slabega stanja današnjih časov se je po novinah in zbornicah nedavno imenoval vladin raspor z ogersko deželo. Govorilo in pisarilo se je, da potišenje in potolaženje Ogrov je prva in glavna naloga našega popečiteljstva (ministerstva): da od Ogrov največ, skoro edino odvisi vsa boljša bodočnost naše carevine. Posebno v predvuzemskih (predvelikonočnih) sejah državnega zbora se je ta glas mogočno povzdigoval in eden izmed najstavnějšíh (würdevollst) govornikov, g. Kaisersfeld, poprijel je svojo besedo za poravnanje ogerskih zadev. Vsled njegovega govora se je silni potok člankov in dopisov čez vsakršne novine razlil, in, kakor da bi bil g. Kaisersfeld nov odrešnik Avstrije postal, tako so ga nekteri v zvezde kovali. Sedaj, ko se je ta hrup nekoliko polegel, se dá najlože presoditi, kar je on takrat govoril. Ali je res, da je treba samo Ogersko utolažiti? Ali ne želijo Poljaki, Čehi, Jugoslovani, Nemci ravno tako, kakor Ogri, da se njim več ustavne samostojnosti podeli? Ali bi drugi narodi razun Ogrov zadovoljni bili, da pri njih vse tako nedodelano ostane, kakor je sedaj? Ali bi edino porazumljenje z Ogri ne bil le enostranski, nedostaten (nezadosten), pomanjkljiv pomoček Avstriji? Ravno tista stranka v državnem zboru, ktera tirja za Ogre več pravic, je s svojim lastnim stanjem nezadovoljna, kar priča njeno hudo togotenje na g. Šmerlinga. Po potožbah, ktere iz vseh strani Avstrije prihajajo, sme se soditi, da je občne pomoči treba in sicer vsem deželam, ne samo tej ali uni. Z dualizmom, — ki zahteva Ogrom čisto posebne, njih stare pravice, na slovansko-nemške dežele pa niti ne misli —, Avstriji ne bi bilo pomagano. Vsem deželam in narodom naše carevine je treba več ustavnih dobrot, ker so jih vse potrebne, ker jih vse po isti pravici zaslužujejo. Dualizem ni torej „signum“ (zastava), pod ktero bi Avstrija zmagała; dualizem bi ne bil vsem pravičen; nerazločljiva, osodna zveza avstrijskih narodov tolikrat in s toliko kervjo zapečatená tirja enake dobrote vsem. Kar je avstrijska carevina sama svoja, za njo niso Ogri niti za eden las več storili, nego drugi narodi vsi; zato naj tudi vsi enakih pravic uživajo.

Ali če pobijamo dualizem, s tem nikakor ne branimo, da se ne bi Ogrom dalo več ustavnih pravic; mi tirjamo samo, da se tudi nam enake podelé. Za nas vse zahtevamo več samostojnosti. Mi tirjamo namreč, da se privoli deželam, kar jim ima po oktoberski diplomii pripadati; mi tirjamo večo samostojnost dežel, enakopravnost vseh narodov, resnično ustavnost in edinstvo Avstrije. Kedar bodo dežele bolj samostojne, t. j. kedar bodo imele več svojega novca v rokah, več svojih pravic, tedaj bodo tudi lože svoje telesno in duševno blagostanje pospeševale. Kedar bodo narodi enakopravni, t. j. kedar bodo v šolah, cerkvah, uradnicah, sploh v javnem življenju rabili svoj jezik, tedaj se bodo tudi

hitreje izobraževali in po tej poti novčino poboljševali. Kedar bode v Avstriji ustavnost na vse strani razvita, kedar bode vsakršna svoboda večá, tedaj bode Avstrija tudi več lastnega in tujega zaupanja imela; in kedar bode edina, ne dvojna, tedaj bode tudi močnejša. Veča svoboda deželam in narodom bo nove kervi in moči Avstriji dala. To pa se najbolj po oktoberski diplomii zgodi. V federalizmu, — ki zagotavlja Avstriji edinstvo poleg različnosti narodov in samostojnosti dežel —, iščemo mi edino, krepko, stalno podlago naši carevini; federalizem je najprimernejši povestičnim in narodnim različnostim, ker ne dela nikomur krivice, ampak pušča vsakemu naravno razvitje; federalizem bode izobraženost in napredek najhitreje pospeševal.

V tem načelu, tako za trdno vemo, zlagajo se skoro vsi narodi našega carstva; zlagajo se najizobraženejši slovanski narodi Čehi in Poljaki. V resnici tudi svobodomiselní Nemci ničesar drugega ne zahtevajo, samo da jih beseda federalizem plaši, ker je pri Čehih na prvo nastala. Pa geslo federalizma je, kakor smo prepričani, tudi geslo nas Slovencev. In ravno v sedajnem času, ko dualizem vse svoje žile napenja, je naša dolžnost, svojo federalistično zstavo više povzdigovali. Iz dolgega spanja smo se zdrnamili; z bistrim očesom in hrabrim srcem porabimo vsako še tako malo prilžnost, ktera nas na bolje postavi obeta. Kdor sedajnost dobro zgrabi, ta ima bodočnost v pestéh. Zakaj bodočnost je plod sedajnosti!

Deržavni zbor.

Rekli smo zadnjič, da bomo kaj povedali o tistem dispozicijskem fondu ali skrivni denarni zalogi, ki jo ima deržavni minister, da podpira vladine in druge časnike domá in drugod, da potem zastopajo njegovo politiko, kar in kolikor koli je le mogoče. Ni sicer to vredno toliko besedi, pa naj bo. — Vsi ti listi potrebujejo veliko denarja, dá, morebiti veliko preveč, kakor ga pa zaslužujejo. Ze v finančnem odboru je bilo zavolj tega fonda hudo pričkanje. Minister je zahteval zanj, kakor lani, pol milijona gld.; lepe denarce, kaj ne? Odbor pa je sklenil le 200.000 gld. nasvetovati. Kakor njih večina misli, mislimo tudi mi, da je v današnjih okoliščinah ministru sicer treba tacič časnikov, ki njegovo delovanje zagovarjajo; da se pa to da bolje in z manjšimi stroški izpeljati, kakor je pa ravno zdaj navadno. Kako ti časniki večidel počenjajo, je žalostno in zadosti vsemu svetu znano. Da samo deželne vladine liste v misel vzamemo, reči moramo brez ovinkov, da ne spolnujejo nikakor svoje imenitne naloge. Domače zadeve in potrebe jim sploh niso nič mar, da, še celo hujskajo enega zoper drugega, in to za žulje tamošnjih deželanov! Pisarijo pa tolikanj več o vnanjih zadevah, n. pr. o kineških in drugih, ki nas sploh nič ne zadevajo. Na Pruskem je za ta namen dovoljenih samo 30.000 pruskih tolarjev. Ni čuda tedaj, da so se očitni seji spet dobro spoprijeli in ministru marsikterega

grenke povedali. Manjšina izmed poslancev ni hotla nič dovoliti, večina pa je sicer močno protestirala ali naposled vendar odobrila to, kar je fin. odbor predložil. Slišalo se je več tehtnih govorov, ki pa obsegajo že znane in večkrat pretresane reči. Omenjamo le gg. Kromerja in Broliha, kranjska poslanca, ki sta spet dobro ali slabo, kakor kateri hoče, vlado zagovarjala in se močno zoper neodvisno časništvo repenčila, češ, da je to vseh napak krivo, in da se po njem dobri vladini nameni v nič devajo. Poznamo ona dva moža, pa jih puščamo v miru, saj bi bilo vse le bob ob steno metati! Hvalo dajemo pa g. Tomanu, da je vendar pri tej priložnosti zopet za besedo prijel in rekel, da je neodvisno časništvo potrebno, da je dozdej bilo strašno preganjano, zlasti kar se tiče slavlanskih listov, in da pri tacihi okoliščinah, kakor so Kranjske, ne more ne enega kraljarja dovoliti, itd. To vse je gola resnica, ali pomagalo ni nič, ker se je vendar 200.000 gld. dovolilo. Če je pa to tudi manj, kakor kar se je tirjalo, vendar bo še vladino časništvo cvetelo, ker še ni sekira na korenino položena. — Ves kupčijski svet, da, vse državljane od kraja, zanima zdaj nova kupčijska pogodba in colna tarifa, ki ima v kratkem nastopiti. Pa tudi res zasluži, da se na vse strani dobro pretresa in se ne vpeleje na vrat na nos nova naredba, za katero naše dežele kratko in malo pripravljene niso. Nekaj tacega se nam pripravlja z novo kupčijsko pogodbo, ki so jo s Prusko deželo sklenili in pa z novo colno tarifo, ki je na podlagi svobodne kupčije, kakoršna je na Angleškem, Belgijskem, Francoskem, itd., osnovana in zdaj derž. zboru predložena. Res, da se mora svobodna kupčija prejšnji ali slej tudi pri nas vpeljati; ali zdaj nam je še ni kar si bodi svetovati, ker nam skorej še vsega zanjo manjka, n. pr. denarja, pripravnih šol, cest, železnic, itd. Bolje je, si zdaj vse to kolikor mogoče, hitro pripravljati in tarifo tako zniževati, da nas pripravljene najde in jo potem lahko brez škode vpeljemo. Kot federalisti pa želimo in svetujemo, naj sedanjí državni zbor, v katerem ni Ogrov ne Hervatov, nič o tej važni zadevi ne skleplje, če v resnici želi, se kedaj z njimi porazumiti. — Za tem je prišel 2. t. m. proračun za vojaško ministerstvo na versto. Poročeval je, kakor druga leta, g. Giskra, kolikor mogoče natančno in določno, da lahko vsak zve, kako se tu gospodari. Potrebuje pa se za vojaščino leto za letom na 100 milijonov gld. To je silno veliko! Iz tega pa tudi dohaja, da se ne morejo nikdar dohodki s stroški uravnati, drugim rečem na škodo. Fin. odbor je nasvetoval 89,982.772 gld., kar je tudi zbornica po dolgem pretresanju odobrila, zaverški Tašekov predlog, ki je svetoval, naj se samo 80 milijonov dovoli. Več o tem povemo prihodnjič. Danes pa navajamo le na primero, da samo za penzionirane generale topništva in konjištva, podmaršale, generalmajorje in polkovnike penzija ali vpokojnina na leto znaša 2,430.000 gld.; da so stroški za 1 kaznjena večí, nego za prostaka, in da žrebčarije le 119.000 gld. manj stanejo, kakor pa vse učne in šolske reči v celi deržavi. To pa ni, kar si bodi! —

Avstrijsko cesarstvo.

Dežele notrajno-avstrijske.

* **Iz Celovca.** — Dva nemška časnika, „Ost und West“ pa „Zukunft“, sta oba prav moško in neutrudljivo branila pravice avstrijskih Slavjanov, tedaj tudi nas Slovencev. Slava jima! „Ost und West“ je žalibože spet nehal izhajati. Že drugi njegov vrednik je obsojen v ječo na pol leta! Velika je ta nesre-

ča; pa ni je nesreče nikdar brez sreče. Zdaj se morejo vse moči in sile vseh slovenskih rodoljubov združiti pri enem časniku, pri vse hvale vrednej „Zukunft“.

Vsak spreviden rodoljub spozna, da nam je velik časnik na Dunaju neobhodno potreben in tim več naše dni. Ravno zdaj se snuje zveza Nemcev in Madjarov, ki hočejo Avstrijo raztergati na dva kosa, in povsod bi Slavjani morali le služiti. Že celó „Botschafter“, oficijozen časnik, je jel pisariti za dualizacijo. Nemci in Madjari so napravili v ta namen na Dunaju mnogo časnikov, ki v tem duhu obdelujejo visoko vlado in ljudstvo. Mi Slavjani, katerih nas je v Avstriji največ, okoli 18 milijonov nas je, le mi Slavjani nimamo na Dunaju časnika, ki bi večkrat na teden izhajal in potegoval se za nas in naše pravice. To ni le velika nesreča, tudi velika sramota je. „Pomagaj si sam, in Bog ti bo pomagal!“ Slavna „Zukunft“ je že večkrat naznanila, da je volje izhajati vsak dan, kakor hitro se dosti naročnikov oglasi. Slavjani sploh in Slovenci posebej! skrajni čas je; bliža se nam huda duševna vojska, poiščimo in napravimo si potrebnega orožja, in to bi bila „Zukunft“, ako bi vsak dan hodila na svitlo. „Zukunft“ zdaj velja na četrto leta samo tri goldinarje, sezimo v žep in darujmo jih na oltar mile naše domovine. Zdaj je še čas, pa skorej more biti — prepozno! Denar naj se pošilja na Dunaj na vredništvo „Zukunft“. —

Iz Celovca. Minulo jesen so na Tirolskem nekemu puntarskemu društvu za pete prišli. Vjeli so na Tirolskem, Koroškem in Ogerskem precej zabojev, v katerih so bile zabite puške in druga vojaška orodja. Zaperli so na to veliko Tirolcev italijanske kervi. 15. maja bode se z njimi obravnovala v Insbruku očitna sodba. Kakor časniki naznanjajo, bode se jim pravda obravnovala v italijanskem jeziku. To mora veseliti vsakega, kateremu narodna ravnopravnost ni prazna beseda. In vendar je na Tirolskem le četrti del ljudi italijanske kervi. Na Koroškem je pa več kot tretjina prebivalcev slovenskega rodu, in sodi in pravica dela se jim pri deželni sodnji v Celovcu, kakor tacejcem le po tolmačih! — Tudi iz Berna se sliši, da se bo tudi v pravnih zastran natisnjenih reči v ravno tistem jeziku obravnovalo, v katerem je obdolženi članek pisan. To se je že nekatere kratí na Češkem zgodilo, zdaj pa bodo tudi na Moravskem tako ravnali. Tako se vresničuje enakopravnost! — Slovenci smo mirni in zadovoljni; vpijemo in tožimo le, kedar nam že za glavo gre, in poskakujemo in juckamo, kedar nas le količkaj veselega doleti. Dase nam koroškim Slovincem sodi in pravica dela pri deželni sodnji v Celovcu po tolmačih, je vendar le preveč in zatorej smo vpili in tožili. In glejte! zdaj se veselimo, da „Slovenčeva“ tožba ni bila zastoj, vsaj pri viših stopnjah sodnijskih uradnih ne. Zvedeli smo za gotovo, da je te dni prišla z Dunaja na deželno sodnijo prijazna in rahla opomba, naj se gg. uradniki učé slovenskega jezika. Prepričani smo, da ta opombica ne bode rodila nobenega sadu; — l. 1862 je g. minister izdal ukaz na dotične sodnije; gg. uradniki so pa le malo kaj marali za ta ukaz; kaj bodo še le rodili za rahlo opombo, zavoljo ktere gotovo si svojih las belili ne bojo. Nekteri še celo mislijo, da se je slovenskim — rogovoližem vergla letá kost, naj si ž njo kratek čas delajo in — molče. „Slovenca“ pa vendar le veseli, da njegov glas ni ostal glas vpijočega v puščavi, in še bolj ostro bode gledal in pazil, kako se Slovincem spolnuje že tolikrat naznanjena volja presv. cesarja in gg. ministrov.

Iz Preval. V. (Dve nesreči.) 24. p. m. je v naši okolici ogenj že drugič veliko nesrečo napravil. Pogorelo je našemu srenjskemu svetovavcu g. Čuješu vse njegovo pohištvo do tal. Pravijo, da je moral kak hudoben človek verlemu kmetu to nesrečo napraviti. Bila je o tem času samagospodinja z otroci domá in sicer v izbi; začela je pa hlevna streha najprej goreti. Od kod je torej ogenj prišel? Škode se kaže blizo 10.000 gld., zavarovan je pa nesrečni pogorelec le za 800 gld. bil. Kaj je osem sto gld. proti taki škodi! Želeti bi torej bilo, da bi vsak posestnik svoje pohištvo po vrednosti zavarovati dal, ker zdaj se toliko takih hudobnežev po svetu klati, katerim je kmalo dosti, da napravijo iz male jeze tako strašno nesrečo in škodo.

Še neka druga nesreča bi se bila pred enim tednom lahko v naši soseski naklonila, ako bi ne bil nek pogumen človek hitro v pomoč prišel. Neka majhena deklica, hči tukajšnjega delavca V..... se poda s svojim verčem k bližnjemu potoku zgor nekega jéza po vode, hoče zajeti in — prekucne se v potok. Kmalo potem verže voda otroka čez visok jéz v globočino. To zagleda tukajšnji pridni delavec J. Legat, skoči v potok in potegne na pol vtopljeno deklico iz vode. Velika hvala temu serčnemu možu za njegovo prostovoljno naglo pomoč!

Od podnožja gorenskih planin. Letošnja lepa, bi rekel rajska splomad, nam pač zopet glasno spričuje, da je Bog še vedno stari, vsemogočni gospodar, ljudje pa nasprotno veliko krat prav slabi vedeži in preroki. Ko se nam je sušca meseca zmiraj novi sneg vsipal iz višav, tožilo, tarnalo in obupovalo je vse, kaj da bo! Res niso bile šale. Po naših gorenskih gorah je bilo snega, da so komej hiše kukale iz njegove bele odeje; — v hleve so ljudje v mnogih krajih le od zgorej hodili; — za kermo in steljo je bilo marsikje še silno hudo, — pa glej! roka Božja je mignila, sneg se je začel vidoma stiskati in prav v pomenu slovenske prislovice smemo o njem reči: zginil je, kakor bi ga bila kafra vzela. — Bali smo se, in sicer pri tolikih snežnih silah, prav po pravici, hudih povodenj; in vendar tudi tega zlega nas je Bog obvaroval. Vodé so sicer precej pri moči, pa ne prevelike. Nasprotno pa je upati, da so se podzemeljski hrami napojili dobro ter nam hranijo za vroče poletje hladnih virov obilno zalogo. — Pa, — nisem še pri kraju. Snegu sledilo je tudi korak za korakom mično in vsako leto z veseljem pozdravljeno zelenje; — žita so na radost ubogih kmetičev le redko kje pozeble, in zgodnji glas kukavice, ki nas je že pozdravljala raz gorá, nam daje tolaživne upe, da se nam zima in mraz ne bosta povračevala več. — Hladne noči in jutra pa utegnejo tudi sadju kaj dobro koristiti. Tedaj smo gledé spomladanskega vremena prisiljeni s hvaležnim srcem izreči: Hvala Bogú!

Gledé ljube živinice se pa nasprotno ne moremo posebno hvaliti. Konji bolehajo zelo za gerčami; teleta in mlade kužeje napada pogosto nekak kerč in jih je tudi že več pocepalo, v Železnikih in v Selcih pa so pretekli teden dva psa ustrelili, ker so bili njuni gospodarji v strahu zastran stekline. —

Gorenske fužine so še vedno v hudih stiskah, in bati se je, da bo pri nekaterih delo popolnoma zastalo. Ubogi ljudje! Kaj bodo počeli, ker je povsod pomanjkanje in nadlog na kúpe? Naj bi pomagal ljubi Bog tudi po ti strani. — Toliko za danes. Zdravi!

J. L. Železodolski.

Iz Primorja. J. (Pomagajmo si sami. — Nekaj o šolah.) Že nekdanje „Stimmen aus Inner-

österreich“ so bile enkrat omenile, kako pravično da je finančno ministerstvo, kar se tiče rabe slovenskega ali sploh slovanskega jezika po uradih njemu podložnih, tedaj ravnopravnosti v tej zadevi. Tudi „Slovenec“ je unidan povedal, da imenovano ministerstvo je nedavno rešilo v slovenskem jeziku slovenski pisano pritožbo (rekurz). Čujte pa kaj družega v tem oziru, ki opominja Slovence, kako naj ravnajo, ako hočejo, da napreduje njihova narodnost. Slisal sem pred šestimi dnevi, da nek davkarski uradnik v N.... v primorju, živ in iskren Slovenec, je rešil v slovenskem jeziku nemški pisano vlogo stranke slovenskega naroda. Finančno ministerstvo pa, zvedevši to stvar po naprejšnji uradni obravnavi, grajalo je tako ravnanje, opominjaje, da stranka morda ne mara za odgovor v slovenskem jeziku, ker bi sicer bila slovenski pisala ali dala pisati svojo vlogo. To je pa tudi prav! Ne mermrajmo tedaj vedno, ampak ravnajmo, kakor gre, da se počasi napoti, kar želimo. Prizadevajmo si zategadelj, pravim, da slovenski pišemo tudi za urade. Mermrajmo in tožimo le na vso moč, kedar se nam krivica dela! — Pomagajmo si sami!

Pred nekimi dnevi se je govorilo, da bo gimnazija v Kopru jenjala, da se bo v Paznu sedanja nižja gimnazija spremenila v višo gimnazijo, in da bo iz sedanjih dveh gimnazij v Terstu ena sama. To ne bi bilo napčno. Saj je pač zdaj šest gimnazij, bi skoraj djal, na enem kupu, in sicer v Paznu, Kopru, Terstu (dvé), Gorici in v Ljubljani. Verh tega bi se pa tudi stroški zmanjšali; saj se dandanašnji sploh povsod toliko govori o tem zmanjšanju, kot najvažnejši zadevi — in to po vsi pravici. Šol, ki nam pripravljajo gospôdo, je tako dosti; pomnožite in razširjajte šole za kmete, delavce in obertnike!

Ptuje dežele.

Pruska. V državnem zboru se je zaverгла vojaška postava. Tedaj spet ne bo sprave, in poslanci so le še, kakor kaplja na veji. Vendar je pa tudi še mogoče, da se z vlado porazumijo, ker je njih veliko, ki bi tudi prav radi po polabskih vojvodinah segli. —

Francoska. Napoleon je 2. t. m. srečno v Algir prišel. Vendar pa so mu hotli na potu v Lijonu Italijani pa Poljaci enmalo posvetiti, vsaj tako je policija naznanjala; vendar pa niso mogli svojih naklepov izpeljati.

Turška. Že spet se govori, da vlada na mejah zbira trume vojakov, kakor proti Černogorcem, Serbom in drugim, ki jej neki spet zelo žugajo, in se čuje, da mislijo spet za orožje prijeti. Težko bo še kaj res, dasi tudi Turk Slavjana čedalje huje stiska.

Amerika. Linkoln je bil 19. aprila slovesno pokopan. Vse je žalovalo po njem. Johnson je koj prevzel novo službo. Nič prav se ne ve, kakšna mu bo politika; le to pravijo, da je bolj oster in pogumen in da bo Mehikance ali pa še celo Angleže sukal in da je rekel, da je vlada zavolj ljudstva. Zatorej se mu pa tudi le-ti že kolikor mogoče lepo priklanjajo, da bi kje kak ogenj ve vstal. Seward je že neki bolji, kakor tudi njegov sin. Njunega morivca so vjeli, Linkolnovega pa še ne. (Neki tudi že; pa so ga koj ustrelili, ker se je branil. Vr.)

Razne novice.

„Danica“ piše od rajnega g. Jak. Finšingerja, da je bil preizversten latinsk pesnik in da Avstrija ni imela njemu enakega. To zamoremo tudi mi poterditi,

ker smo več njegovih krasnih umotvorov brali. Da bi se le pesniški zakladi kam ne zaverгли! — Dobro znani virtuozi, Franc List, se je v Rimu duhovskemu stanu posvetil ter prejel blagoslove. — Na Dunaju so one dni poskušali vozove, ki niso za vprežno živino. Poskušnje so se neki dobro obnesle. — V Ljubljani se bode po prizadevanju g. dra Kovača ustanovila bolnica za otroke revnih staršev, ker se pred 13. letom ne jemljó v mestno bolnico. Nabralo se je dozdej že 3004 gld. zanjo. — V Beljaku pa namerja g. Martelanec oskerbovavnico malih otrok napraviti. — Splošno društvo za bolne uradnike na Dunaju se neki prav uspešno obnaša. Nima sicer še velike zaloge, ali vendar, ker se vsa opravila zastoj opravljajo, zamore že veliko prihranovati in pomagati. — Vodstvo južne železnice je ceno 3. razreda za 12 kr. za 1 miljo znižalo. Ta pa obvelja še le 16. maja in sicer samo od Ljubljane do Semernika. — Na Tirolskem je pred nekaj časom nek puščavnik, 96 let star, umrl. Bil je svoje dni bogoslovec, vojščak, turški jetnik, učenik botanike, itd. — Kaj zamore vse človek biti, zvedelo se je pri letošnjem popisovanju na Dunaju. Našel namreč se je gospod, ki je posestnik, kupec, vdovec in — katolišk duhovnik v pokoju. Sin njegov je karmelit. Tako pripoveduje nek dunajski list, ki pa vendar še pristavlja, da je le-ta gospod še le v poznejših letih, ko je vdovec bil, v duhovna posvečen bil. — V Ljubnem na Štajerskem so pred nekaterimi tedni dva umorivca zavdajavca, moškega in ženskega, na vislicah obesili. Še ni menda teden pretekel, doprinesel se je prav blizo imenovanega mesta razbojni umor nad možem, ki so ga nad žerjavico vsega spečenega in okradenega našli. Hudobnež se tedaj ničesar ne boji! — Denar, (1000 gld.) ki ga je postavila dunajska policija na morivca Obristove žene, ki se pa še zdaj ni nič kaj posebno okrevala, dobil je kerčmar P. Špicer v Fišamendu, ki je največ pripomogel, da so ga še o pravem času zasačili. — Iz Amerike pa se je zdaj zvedelo, da je republikanska vlada 100.000 amerikalanskih dolarjev na glavo Linkolnovega morivca postavila, na druge pomagače pa 25.000 tol. Skrivače zadene smertna kazen. Mesto Novi-Jork neki nabira en milijon dolarjev v plačilo tistemu, ki bode Linkolnovega umornika nekega glediščnega igravca, z imenom Bootha, živnega dobil. Tako delajo Amerikanci! — Društvo „Apis“ si je za živinskega zdravnika verlega g. dra A. Perdana, rodú Kranjca, izvolilo. — V Admontu je ogenj še več kot 1 milijon škode naredil.

Drobtine.

Gospodarstvene. (Sviloreja meseca maja). Mesec maj (majnik) je za svilorejo najvažnejši. Svilna jajčica se izvalijo ali izležejo navadno v sredi meseca maja, kakor hitro je vreme ugodno in murbina perca $\frac{1}{2}$ štirjaškega palca ali cole merijo. Kakih 10 dni pred valjenjem naj se denejo jajčica v kak toplejši kraj. Osmi ali deseti dan bodo svilnice (svilni ali židni červi, gosence) že izlezele. Kar se jih 1., 2. in 3. dan izleže, se obderžijo; kar jih pa potem na dan pride, niso za nič in se pomečejo. — To pa se zgodi zato, da so vse sviloprejke, kolikor mogoče, enako velike, da vse ob enem in istem času jedó, spé in da se vse ob enem in istem času tudi zapredejo.

Kedar se valijo, postavite naj se ena ali dve skledici vode, 6 — 8 palcev v premerju, na mizo, da se, če je morebiti suho vreme, valjenje hitreje godi. —

Svilnicam se koj pokladajo zelena perjica, ki naj se, ako je vreme mokrotno, preje kaci 7 — 8 ur v hladnem kraju, n. pr. v loncu za juho ali župo razložé, da se škodljivi puh iz njih izkadi.

Ko se zjutraj gosence, ki so čerrikaste, prikažejo, položi naj se nanje murbino perje s steblici vred. Deni ga potem, ko nanj zlezejo, na kak papir in polagaj jim do 3. spanja mlado perje ob 5. in 10. zjutraj, ob 3. popoldne in 9. zvečer. — Predno pak deneš murbino perje na gosence, razgerni čez jajčica tančico ali kak situ podobno naboden papir, in na tega še le (deni) murbino perje s pravo (stranjo) navzdol. Kajti če se to ne stori, povlekle bodo svilnice neživeča jajčica sebó.

Med tem, ko svilnice spé in glavice navzgor deržé, kar navadno 48 ur terpi, ne moti jih nikdar. — Kar se jih perve tri dni zleže, razdeli jih na tri oddelke, ki naj se nikdar ne zmešajo. — Morajo pa imeti po noči in po dnevu dosti čistega zraka. Nekteri imajo zato noč in dan okna odperla, in dobro shajajo. Dokler pa so še svilnice majhne, jih je dobro na toplem imeti. — Paziti je treba posebno na to, da je vse čisto in čedno; tedaj se morajo njih ležišča večkrat premeniti, kar se zgodi, če se malim svilnicam perje, odraščeni pa večje predložé, in jih potem, ko nanje zlezejo, z njimi vred na nova predeneš.

Konoplje in duhan je sviloprejkam strup, zatorej ne hodi s takimi rečmi blizo in ne rabi tudi konopnih motozov ali vervic. —

V prvi polovici tega meseca se seje tudi murbino seme, ktero društveni člani pri Koroškem sviloprejskem društvu dobé, in tudi murbina drevesca, če so še štiri tedne prej zanje oglasili. — Seme pa naj se 24 ur v mlačni vodi namaka, potem pa naj se poseje v dobro obdelani zemlji $\frac{1}{4}$ ali k večjemu $\frac{1}{2}$ palca globoko v verstah po 1 čevlj saksebi. — Koristno je tudi, da ima vsak še drugo zalego, ki naj jo shranjuje v suhi pa merzli kleti. Včasih se primeri, da prva ni za nič, ali pa, da slana zgodnje murbino perje posmodi in je treba drugega čakati pa tudi z novo zalego začeti. —

Kaj sviloreji priduje?

1. Vsak svilorejec naj si oskerbi zadosti murbinega perja, kajti pomanjkanje perja je največja nesreča zanj. 1000 sviloprejk pozoblje 50 — 60 liber čistega perja. 120 v plot posajenih drevesec ali pa 10 let staro drevo daje 50 liber perja.
2. Najbolji je, si dobrih jajčic priskerbeti, če tudi enmalo več veljajo.
3. Kdor ima veliko perja, naj poskerbi, da se pol več jajčic izleže, kakor jih pa potrebuje, in obderži naj potem za rejo samo tiste svilnice, ki so se mu perve tri dni izlegle, vse poznejše naj pomeče in le za one skerbi.
4. Skerbi naj vsak za to, da vse svilnice prej ko mogoče iz jajčic izlezejo, ker potrebujejo koj drobnega perja.
5. Kedar spé in se levé, morajo se v miru pustiti.
6. In slednjič je posebno gledati na to, da se pridno čedijo in so na dobrem zraku, kakoršen je ravno zunej. Torej se jim ne sme kuriti. Če je pa suho ali soparčino, polagajo naj se v stanice, kjer so sviloprejke, posode z vodó, ki ohladé zrak. —

Dunajska borsa 9. maja 1865.

5% metalike	71.55
5% nacional	75.95
Novi zlati	5.14
Srebro	106.75